

Bemærkninger til forslaget

1. Baggrund for forslaget

Der er en stor offentlig og politisk interesse for behandlingen af straffesager.

Det er et grundlæggende princip, at politikerne i lovgivningen fastsætter de overordnede, generelle regler for straffesagers behandling, mens domstolene, hvis uafhængighed er sikret i grundloven, afgør spørgsmålet om skyld og straf i de konkrete sager.

Anklagerens tiltalerejsning er imidlertid i sig selv – uanset hvordan sagen til sin tid ender ved domstolene – indgribende over for den person, der tiltales. Omverdenens bedømmelse af den tiltalte person påvirkes drastisk, den tiltalte skal bruge tid og kræfter på sagen, og den tiltalte befinder sig ofte – nogle gange endda i meget lang tid – i en belastende uvished om, hvad sagens udfald bliver. Det er derfor overordentlig væsentligt at sikre, at personer kun tiltales, hvis der er et sagligt grundlag herfor. Historisk har tiltalerejsning og den eventuelt dermed forbundne frihedsberøvelse været udnyttet og misbrugt af politiske systemer til at forfølge og chikanere politiske modstandere.

En stigende politisering af strafferetsplejen kan fra et grundlæggende retssikkerhedssynspunkt være problematisk, hvis der skabes en risiko for, at politiske strømninger kan få indflydelse på udfaldet i spørgsmål om tiltalerejsning eller -bortfald i konkrete straffesager. Det kan ske i den situation, hvor en siddende justitsminister måtte vælge at udnytte sine nuværende beføjelser i lovgivningen som øverste anklagemyndighed, eller hvor en justitsminister i en mindretalsregering tvinges til at udnytte beføjelserne af et flertal i Folketinget. Alene risikoen for, at ministeren og/eller Folketinget af pressen eller befolkningen kan mistænkes for at blande sig i spørgsmål om tiltalerejsning m.v., kan imidlertid i sig selv udgøre et alvorligt problem, hvis det skaber mistillid til retssystemet.

Forslagsstillerne foreslår på den baggrund, at justitsministerens beføjelser som øverste anklagemyndighed afskaffes, for så vidt angår konkrete straffesager. Det forhindrer ikke politikerne i at interessere sig for konkrete straffesager. Hvis den endelige dom i en

straffesag resulterer i et udfald, som findes utilfredsstillende, har ministeren og/eller Folketinget ret til at forsøge at få ændret lovgivningen således, at senere, tilsvarende sager får et andet udfald.

Folketingets Retsudvalg afholdt den 23. september 2003 en offentlig høring om en eventuel udskillelse af anklagemyndigheden fra Justitsministeriet, hvor bl.a. rigsadvokat Henning Fode og en række juridiske eksperter deltog. Høringen bidrog til, at problemstillinger på området blev nærmere afgrænset og konkretiseret. Forslagsstillerne vil foranledige, at referatet fra høringen (Retsudvalget, alm. del – bilag 8) bliver omdelt som udvalgsbilag på dette beslutningsforslag.

2. Den gældende ordning

Det fremgår af retsplejelovens kapitel 10 om anklagemyndigheden, at de offentlige anklagere er rigsadvokaten, statsadvokaterne og politimestrene (i København politidirektøren). De offentlige anklageres opgave er i forbindelse med politiet at forfølge forbrydelser efter reglerne i retsplejeloven. Justitsministeren er overordnet de offentlige anklagere og fører tilsyn med disse. Justitsministeren kan fastsætte bestemmelser om de offentlige anklageres udførelse af deres opgaver. Justitsministeren kan give de offentlige anklagere pålæg vedrørende behandlingen af konkrete sager, herunder om at begynde eller fortsætte, undlade eller standse forfølgning. Justitsministeren behandler klager over afgørelser truffet af rigsadvokaten som 1. instans. Rigsadvokaten varetager udførelsen af straffesager ved Højesteret og virker ved Den Særlige Klageret. Rigsadvokaten er overordnet de øvrige offentlige anklagere og fører tilsyn med disse. Rigsadvokaten kan fastsætte bestemmelser og meddele pålæg. Rigsadvokaten behandler klager over afgørelser truffet af statsadvokaterne som 1. instans. Rigsadvokatens afgørelse i en klagesag kan ikke påklages til justitsministeren.

Lovgivningen indebærer således i princippet, at justitsministeren kan beslutte,
– om der skal rejses tiltale eller ej,